

HC 6A, 16-12-19, Levering vorderingen op naam en derdenbescherming

Wat zijn vorderingen? Hiervoor beginnen we bij de 'basis' bepalingen uit het BW. Art. 3:1 BW vermeldt dat goederen zaken of vermogensrechten zijn. Vorderingen zijn vermogensrechten. Vervolgens kunnen vorderingen worden onderscheiden in order- en toondervorderingen als bedoeld in art. 3:93 BW en vorderingen op naam. Een vordering of vorderingsrecht is een tegen een of meer personen uit te oefenen recht op een bepaalde prestatie. Het vorderingsrecht is een persoonlijk recht tegenover absolute vermogensrechten.

Overdracht van een vordering vindt plaats volgens art. 3:84 lid 1 BW. De vereisten die hieruit voortvloeien zijn: levering (cessie), titel en beschikkingsbevoegdheid. Voordat een vordering overgedragen kan worden, geldt er eerst nog een soort voorvereiste. De vordering moet namelijk overdraagbaar zijn. In het geval van art. 3:83 lid 1 BW kan het zijn dat de wet of aard van de vordering zich verzet tegen overdracht. Dan kan er dus niet aan de overdraagbaarheid zijn voldaan en kan er dus ook niet overgedragen worden. Ook in het geval van art. 3:83 lid 2 BW kan er niet aan de overdraagbaarheid worden voldaan, omdat deze overdraagbaarheid is uitgesloten in een beding tussen schuldeiser en schuldenaar.

In het arrest Oryx/Van Eesteren komt naar voren dat een onoverdraagbaarheidsbeding niet leidt tot beschikkingsonbevoegdheid, maar tot niet-overdraagbaarheid van de vordering zelf. Dat geldt ook voor onverpandbaarheidsbeding. Wanneer een vordering onoverdraagbaar is, werd bepaald in het **Coface-arrest**. Een soortgelijk beding als in die casus moet worden uitgelegd naar objectieve maatstaven. Want dit is mede bestemd om de rechtspositie te beïnvloeden van derden die de bedoeling van de contracterende partijen niet kennen en dat strekt ertoe hun rechtspositie op uniforme wijze te regelen. Concluderend kunnen we als **uitgangspunt** nemen dat er sprake is van een verbintenisrechtelijke werking, tenzij uit de formulering blijkt dat goederenrechtelijke werking is beoogd.

Levering van een vordering op naam kan volgens twee mogelijkheden. Manier 1 is via een openbare sessie, zie art. 3:94 lid 1 BW. Hiervoor is een akte en een mededeling aan de debitor cessus vereist. Manier 2 is via een stille cessie, zie art. 3:94 lid 3 BW. Hiervoor is een authentieke of geregistreerde onderhandse akte vereist en een mededeling is dus niet vereist, maar de levering werkt wel pas tegen de debitor cessus na de mededeling.

In het arrest **De Liser de Morsain/Rabobank** wordt duidelijk hoe de cessieakte moet worden uitgelegd en wat het bepaalbaarheidsvereiste inhoudt. Het bepaalbaarheidsvereiste uit art. 3:84 lid 2 BW geldt als volgt bij de cessie van vorderingen. Voor het bepaalbaarheidsvereiste is voldoende dat de desbetreffende akte zodanige gegevens bevat dat, eventueel achteraf, aan de hand daarvan kan worden vastgesteld, om welke vordering het gaat. De uitleg van de cessieakte is volgens de Haviltex-maatstaaf. Dit houdt het volgende in: voor de bepaling van de inhoud van een akte van cessie is niet alleen van belang dat hetgeen uit dezelfde akte zelf blijkt. Het komt aan op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan elkaars verklaringen en gedragingen mochten toekennen en op hetgeen zij van elkaar redelijkerwijs mochten verwachten.

Vervolgens gaan we kijken naar de positie van de debitor cessus. De debitor cessus is de schuldenaar die de vordering in de cessie moet voldoen. Volgens art. 3:94 lid 4 BW kan de debitor cessus een uittreksel van de akte en titel eisen. Ook betaalt de debitor cessus bevrijdend als hij aan de verkeerde betaalt, maar wel alleen als hij op redelijke gronden heeft aangenomen dat aan die partij moest worden betaald, art. 6:34 BW. Als de schuldenaar op redelijke gronden twijfelt aan wie de betaling moet geschieden, is de schuldenaar bevoegd om de nakoming van zijn verbintenis op schorten, zie art. 6:37 BW. Ook is verrekening van toepassing, art. 6:130 BW. Tot slot is het belangrijk om te weten dat de overgang van een vordering de verweermiddelen van de schuldenaar ongehinderd laat, art. 6:145 BW.

Met betrekking tot derdenbescherming regelt art. 3:88 BW de bescherming tegen beschikkingsonbevoegdheid. Dit artikel is van toepassing bij een titel- of leveringsgebrek bij eerdere

overdracht en als er sprake is van goede trouw. Let bij een stille cessie goed op het peilmoment uit art. 3:94 lid 3 BW. Art. 3:36 BW regelt de bescherming in het algemeen.

Bij levering bij voorbaat van vorderingen geldt een geregistreerde onderhandse akte of een authentieke akte. Let op de beperkingen uit art. 3:94 lid 3 BW. Alleen vorderingen die rechtstreeks zijn, zullen worden verkregen uit een dan reeds bestaande rechtsverhouding.

Kijk voor meervoudige levering bij voorbaat naar artikel 3:97 lid 2 BW. De oudste levering heeft hierbij prioriteit. De jongere levering werkt niet tegen degene die hij eerder geleverd heeft gekregen.

HC 6B, 18-12-19, gemeenschap

Een gemeenschap houdt in dat een of meer goederen toe behoren aan twee of meer deelgenoten gezamenlijk, art. 3:166 BW. De gemeenschap kan een oplossing bieden voor conflicten.

De vorm van een bijzondere gemeenschap is een huwelijksgemeenschap, VOF en de maatschap.

In art. 3:189 BW staat dat afdeling 3.7 niet geldt voor bepaalde gemeenschappen, zolang zij niet ontbonden zijn. Zijn ze wel ontbonden, dan is vanaf dat moment die afdeling wel van toepassing. Afdeling 3.7.2 is dan van toepassing en de algemene bepalingen van 3.7.1. Tenzij in de bijzondere bepalingen iets anders wordt geregeld. Een bijzonderheid is zaaksvervanging ex art. 3:167 BW.

Een gemeenschap kan ontstaan door een bewuste keuze, maar dit kan ook door toeval. De onderlinge verhoudingen tussen deelgenoten zijn als volgt. Deelgenoten hebben samen het eigendomsrecht. Deelgenoten moeten zich tegenover elkaar redelijk en billijk gedragen, art. 3:166 lid 3 BW. De deelgenoten mogen alleen van het gebruiksrecht gebruik maken, mits dit in overeenstemming is met de andere deelgenoot, art. 3:169 BW. In zo'n geval hebben ze beide een veto recht. Ook mag iedere deelgenoot gewoon onderhoud verrichten, mits dit zo nodig is, zonder dat je hebt overlegd met de andere deelgenoot, art. 3:170 lid 1 BW. Deze kosten komen dan voor gezamenlijke rekening. Het overige beheer moet volgens art. 3:170 lid 2 BW met toestemming van de overige deelgenoten plaatsvinden, tenzij er een regeling is getroffen. Onder het beheer moet hier feitelijk handelen worden verstaan, maar ook beschikkingshandelingen. De overige andere handelingen, die dus niet onder lid 1 en lid 2 vallen, mogen alleen gezamenlijk plaatsvinden, art. 3:170 lid 3 BW. Dus voor handelingen die onder lid 3 vallen, kan geen regeling worden getroffen.

Met een beheersregeling treft je een overeenkomst over 'het genot, het gebruik en het beheer' art. 3:168 lid 1 BW. Je kan dit ook door de rechter vast laten stellen, art. 3:168 lid 2 BW. Deze beheersregeling geldt dus niet voor 'andere handelingen' als in de zin van art. 3:170 lid 3 BW. De beheersregeling heeft in tegenstelling tot de andere overeenkomsten, wel goederenrechtelijke werking, art. 3:168 lid 4 BW. De beheersregeling heeft ook derdenwerking, voor de personen die een aandeel erin hebben. Voor hem geldt dan ook de beheersregeling. De beheersregeling kan worden ingeschreven in een openbaar register. Bij niet-registergoederen kan je dit dus niet zien, daarom moet je dus van tevoren goed nagaan of er een beheersregeling is afgesproken.

De hoofdregel is dat de deelgenoot over zijn aandeel kan beschikken, tenzij uit de rechtsverhouding anders voortvloeit, art. 3:175 lid 1 BW. Wanneer het aandeel overgaat, gelden dezelfde beperkingen voor de verkrijger, art. 3:175 lid 2 BW. Tot slot geschiedt levering van het aandeel op dezelfde wijze als voor het goed zelf is bepaald, art. 3:96 BW.

In het arrest **betwiste gemeenschappelijke grond** gaat het over de vraag of een stuk grond van de gemeenschappelijke grond apart gezet kan worden en of daarin je aandeel kan worden overgedragen. Dit geldt met name in situaties van overbouw. Het antwoord op de vraag is dat dit niet mogelijk is. In elk geval niet zonder toestemming van deelgenoten. Want het gaat om een handeling in de zin van art. 3:170 lid 3 BW. Het stuk moet eerst worden geïndividualiseerd en apart gezet worden voor het kan worden overdragen aan een derde. Dat apart zetten is een handeling in de zin van art. 3:170 lid 3 BW en dit kan alleen maar met toestemming van de deelgenoten. Hiervoor kan geen regeling worden getroffen. Je kan dus niet je aandeel in een gedeelte van de gemeenschappelijke grond kan overdragen. Je kan wel aandeel in het geheel wel overdragen.

Deelgenoten kunnen niet beschikken over aandeel in afzonderlijk goed, art. 3:190 lid 1 BW. Ditzelfde geldt ook voor schuldeisers van de deelgenoot. Erg bijzonder is dat binnen een gemeenschap een deelgenoot wel zo'n aandeel kan verpanden of een hypotheekrecht kan vestigen. Ook is mogelijk dat een deelgenoot kan beschikken over het aandeel als geheel, tenzij de rechtsverhouding anders meebrengt, art. 3:191 lid 1 BW. Wanneer in het laatste geval het aandeel overgaat, gelden dezelfde beperkingen voor de verkrijger, art. 3:191 lid 2 BW. Voor de positie van de schuldeisers gelden dat (privé)schuldeisers van een deelgenoot kunnen zich niet verhalen op afzonderlijke goederen en ook niet op het aandeel in een afzonderlijk goed. Mits er toestemming is van alle deelgenoten, art. 3:190 lid 1

BW. Hierbij gaat het over het aandeel in de gehele gemeenschap, tenzij uit de rechtsverhouding anders voortvloeit art. 3:191 lid 1 BW.

Gemeenschapsschuldeisers kunnen zich wel op afzonderlijke goederen verhalen, art. 3:192 BW. Het einde van de gemeenschap vindt plaats door verdeling. Deelgenoten kunnen op ieder moment verdeling vorderen. Ook een schuldeiser kan een verdeling vorderen, alleen dit maar tot het bedrag van zijn vordering. Ook degene die een beperkt recht heeft kan verdeling vorderen. Verdeling kan procedureel plaatsvinden. Dit kan zowel goedschiks in overleg volgens art. 3:183 BW plaatsvinden, maar ook kwaadschiks waarmee een beslissing door de rechter bedoeld wordt, art. 3:185 BW. De materiële verdeling kan plaatsvinden via een afspraak, art. 3:183 BW of als dat niet mogelijk is dan kan het ook op een van de wijzen van art. 3:185 lid 2 BW. Hierin staan een drietal mogelijkheden: toedeling, overbedeling en verdeling van de opbrengst. Uit het arrest: **van den Star/Beuving** blijkt dat de opties van art. 3:185 BW niet limitatief zijn. De HR kijkt ook naar de onderlinge verhoudingen. Optie vier is dan een soort van overbedeling zonder een overbedelingsvordering wegens de bijzondere relatie.

Met de verdeling is het goed nog niet verkregen. Hiervoor is een levering noodzakelijk, art. 3:186 BW. Geen 'overdracht' maar andere vorm van overgang, maar de levering geschiedt wel op dezelfde wijze als voor overdracht is voorgeschreven. En een deelgenoot verkrijgt onder dezelfde titel als waaronder de deelgenoten gezamenlijk hielden, art. 3:186 lid 2 BW. Dit is met name van belang bij nalatenschappen.

Bij de verdeling kunnen verschillende complicaties optreden. Het kan namelijk voorkomen dat niet alle deelgenoten of anderen wiens medewerking nodig was, is betrokken bij de verdeling. De verdeling is dan nietig of vernietigbaar: art. 3:195 lid 1 BW. Ook kun je de situatie hebben dat wat is verkregen door degene die zich voordeed als deelgenoot maar die dit niet was, dit goed terugvorderen ten behoeve van de gemeenschap art. 3:195 lid 2 BW. Een bijzondere dwalingsregeling is opgenomen in art. 3:196 BW: vernietigbaarheid bij dwaling deelgenoot over waarde voor meer dan een vierde gedeelte is benadeeld. Hierbij gaat het om de waarde van het aandeel.